

OTOMOBİL

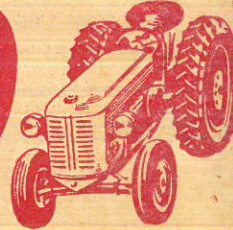

1954 YILINDA

500.000

LİRALIK İKRAMİYELER

TRAKTÖR

İKRAMİYELİ
GRUP
MEVDUATI
YATIRACAĞINIZ PARANIN
2 Mislini
Kazandırır

ALTIN VE PARA İKRAMİYELERİ

3000
ALTIN

TİCARET BANKASI

İRAYA BİR KURA NUMARASI

TÜRK FOLKLO ARAŞTIRMALAR

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Şubat 1954

İÇİNDEKİLER: .....

Yabancı Memleketlerde ve Bizde Folklor Anlayışı	Orhan A
Isparta'da Gelin - Kaynana Oyunu	Mustafa
Yurt Dışından Gelen Folklor Kitabı	İsmail Habbı S
Naldöken Tahtacılarında Kıyafet (-VII-)	Rıza YE
Huzûr'nin Köyünü Ziyaret	Mehmet G
Cahidi	Mehmet Halit
Karadeniz'den Bir Destan ve Ağıt	Adnar
Dr. Suat Baydur Hoca	İsmet Zeki F
Bir Masal: İran Şahının Oğlu	
Çukurovadan Tekerlemeler	Mehmet

Sayı: 55

MILL

125

12401

İ E

Sümerbank

SERMAYESİ: 200.000.000 Türk Lirası

Vadeli, vadesiz küçük çarj hesaplar için yilde

16 ÇEKİLİS

Apartman katları ve daireleri, müstakil evler, otomobiller, 200 altın ve her kesidede çeşitli para ikramiyeleri

Ayrıca vadeli ve 6 ay çekilmeyen vadesiz mevduat sahiplerine yıllık (hah harici) ve pamuklu satışlarındaki tezellat

Sartları güçlerimizden öğreniniz.

Her 150 lira için bir kur'a numarası

Umum Müdürlüğü: Ankara Merkez Müdürlüğü: Ankara. Şubeleri: Adana, İstanbul, Kayseri Ajanları: Bahçekapı, Beyoğlu (İstanbul). Bürosu: Iskenderun.

SÜMERBANK'IN MÜESSESELERİ:

- o Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi — İstanbul
- o Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayii Müessesesi — Filyos
- o Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayii Müessesesi — İstanbul
- o Sümerbank Bursa Merinos ve Hereke Yünlü ve Hah Dokuma Sanayii Müessesesi —
- o Sümerbank Çimento Sanayii Müessesesi — Sisli
- o Sümerbank Defterdar, Yünlü Sanayii Müessesesi — Defterdar - İstanbul
- o Sümerbank Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi — Beykoz - İstanbul
- o Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayii Müessesesi — Ereğli - Konya
- o Sümerbank İzmir Basma Sanayii Müessesesi — İzmir
- o Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayii Müessesesi — Kayseri
- o Sümerbank Kandıra Sanayii Müessesesi — Taşköprü
- o Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi — Malatya
- o Sümerbank Nazilli Basma Sanayii Müessesesi — Nazilli
- o Sümerbank Pamuk Satınalma ve Çirçir Fabrikaları Müessesesi Adana
- o Sümerbank Sellüloz Sanayii Müessesesi İzmir
- o Sümerbank Suni İpek Viskoz Mamüller Sanayii Müessesesi — Gemlik
- o Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi — Karabük

Sümerbank'ın teşebbüsleri:

Kütahya Keramik Fabrikası

Sümerbank'ın teşebbüsü:

Kütahya Keramik Fabrikası

ve Satım Müessesesinin toptan ve perakende mağazaları:

1, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, (Bah ve Beyoğlu), İzmir, Konya, Kayseri, Malatya, Samsun, Trabzon, Adana.

FOLKLOR DERNEĞİ'nin neşriyat organıdır.

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

KURULUŞU: AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR. HALKBİLGİSİ DERGİSİ SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: İHSAN HİNÇER

No. 55

ŞUBAT 1954

YIL: 5; CİLT: 3

YABANCI MEMLEKETLERDE VE BİZDE

Folklor Anlayışı

Yazan: Orhan AYDIN

İngilizce bir terim olan folklor, «folk» (halk, halk tabakası) ve «lore» (bilgi, bilim, inceleme) kelimelerinin bir araya gelmesinden doğmuştur. Halkbilimi anlamına gelmektedir. Yazarlarımız folkloru Halkbilgisi, Budinbilgi, Halkiyat olarak dilimize çevirmişlerdir (1). Gerek folklor sözü, gerekse bunun türkçe karşılıkları memleketimiz aydınlarınınca kullanılmaktadır. Bununla beraber beynelmil bir mahiyet arzeden folklor kelimesi, son zamanlarda kullanış bakımından hâkim bir durum kazanmıştır.

22/Ağustos/1946 yılında Londrada yayınlanan Atheneum adlı bir dergide, Ambrose Morton adını taşıyan yazar, ilk defa olarak folklor sözünü «Halk Atikiyatı» yerine tercih etti.

İngilizcede halk sözünü ifade eden iki kelime vardır. Folk: Halk tabakasını, people ise bütün milleti yani hem cahilli hem de münevver ifade eder. Şu halde, Morton tekli ettiği folklor kelimesiyle daha ziyade halk tabakasını kasdetmek istemiştir.

Folklor sözünün asıl beynelmilî önemi 1878 de Londrada Folklore Society'nin kurulmasıyla başlar. Bundan sonradır ki folklor, yeni bir bilimin adı olarak İskandinavya, Finlandiya, Rusya, Portekiz, İspanya gibi memleketlerce kabul edildi. Fransa ve İtalyada «Halk An'aneleri» tâbirî daha bir mü-

det yaşadıysa da, bir müddet sonra o da yerini folklor'a terketti.

Her ne kadar folklor kelimesi, hemen hemen bütün dünya milletleri tarafından bir bilim adı olarak kabul edilmişse de, ifade ettiği mâna bakımından bu memleketler arasında farklar göstermektedir.

İngiltere:

«Folklor bilimi, insan tesislerinde en yaygın, en devamlı en eski olan şeyleri inceler» (2).

«Folklor bilimi, insanlık tesislerinde en yaygın, en devamlı, en eski olan şeyleri ve halk endüstrisi ile halk sanatlarını inceler» (3).

«Folklor, zamanımızda yaşayan fakat zamanımızın olmayan fikirleri, yaşayagelmekte olan an'ane ve tarihleri, eski halkların kalıntılarını toplar ve mukayese eder. Tam mânasıyla söylemek icap ederse folklor, ancak halkın efsane, âdet, inanışları ile ilgilendir» (4).

«Folklor, yazılı vesikaları değil ata mirası an'anelerin tesiri altında halkın inandığı veya yaptığı bütün şeyleri inceler» (5).

«Folklor, an'ane bilimidir» (6).

«Folklor, halkın fikri bünyesini teşkil eden her şeyi, teknik faaliyetten farklı olduğuna göre inceler. Folklorcunun dikkat nazarı çeken sabanın şekli olmayıp, saban toprağa girdiği zaman çiftçinin yapmakta olduğu

MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

hareketlerdir...» (7).

Yukarıda görüldüğü üzere İngiliz bilginleri folkloru, daha ziyade mânevî tezahürler bilimi olarak kabul etmektedirler. Maddî kültür folklorun çalışma sahası içine sokanlar varsa da bunlar azınlıktadırlar. İngiliz görüşlerinin mihrak noktasını, an'ane ve âdetlerin tarihi metotla incelenmesinin gerektiği hususu teşkil etmektedir. Bununla beraber, 1913 yılında Folklor Cemiyetinin yaptığı izah ile an'anevi bu İngiliz görüşü tasfiye edilmiştir.

Fransa:

«Folklor, medenî hayatta halk yaşayışını inceler. Nasıl âdet hukuku, yazılı hukuku getiriyorsa, halk edebiyatı da bilim edebiyatını meydana getirir. (8).

«Folklor, medenî bir millette halk düşüncesinin etüdüdür» (9).

«Folklor, medenî memleketlerde halk tabakalarına ait fikri ve maddî kültürün etüdüdür» (10).

«Folklor, hiç bir entelektüelin öğretmediği efsane, âdet, hikâye, eski şarkı, bilmece, söz düzenleri, yıldızlara dair inanma, büyü'ler gibi halkın kendi kendine öğreniş olduğu bilgilerdir. Netice olarak denilebilir ki folklor, yüksek sınıfların müdahalesi olmaksızın ve bu sınıfların müdahalesine rağmen halkın nesilden nesile an'ane yoluyla naklettiği kıymetlerdir» (11).

«Folklor doktrinsiz müşterek inanmalar, teorisisiz faaliyetlerdir» (12).

«... Folklor, az gelişmiş millet veya halk sınıflarının âdet, inanma, an'anelerinin âdeti bir ansiklopedisidir. Bu ise insanlığın ilk devirlerinden başlayıp zamanımıza az veya çok bozulmuş bir şekilde ulaşan kültür kalıntılarından başka bir şey değildir (13).

Fransızlara göre folklor halk tabakalarının meydana getirdiği mânevî mahsulere, inanışlar, masallar, âdet ve efsaneler... gibi. Burada kastedilen halk tabakası ise medenî milletlere mensup olmalıdır.

Almanya:

«Folklor, bir halkın kalıbı, ruhu ve nevinin bilimsel anlayışdır» (14).

«Sosyoloji, kelimenin tam mânası ve modern kavrayış bakımından, folklorun bölümlerinden biridir» (15).

«Folklor, siyasî bilimlerin antişambırı ve sosyal politikanın menşei kitabıdır» (16).

«Almanlar folkloru çok geniş tutmaktadır-

lar. Sosyoloji, psikoloji, politika bu bilimin kollarıdır. Natsi Almanyası ırk üstünlüğü hakkındaki teorisini halk arasına yaymak için folklorun âzami şekilde istifade etmek istemiş ve bu yüzden ki folkloru çok geniş bir şekilde mütalâa etmiştir.

Belçika:

«Folklorun gayesi, halk sınıflarının medeniyet ve hayatlarına ait olan her şeyi toplamak, incelemek ve izah etmektir» (17).

«Folklor, beşer zihniyetinin geçirdiği muhtelif merhaleleri incelemek ve bunları bu gün rastlanan benzer merhalelerle mukayese etmek gayesini takip eder» (18).

Belçikalı folklorcular da tıpkı Almanlar gibi folkloru çok geniş bir sahada mütalâa ederler. Bilhassa Yeni Folklorcular adı altında toplanan zümrenin folkloru psiko-sosyal bir temel üzerine istinat ettirdiklerini söylemek mühim olacaktır.

Amerika:

«Folklor, medeniyet tarihini izah ile inceleyen içtimai bilimlerden biridir» (19).

Bu son görüşe göre folklor, esas hedefi halk tabakalarına ait maddî veya mânevî

- (1) Halkbilgisi, Halkbilgisi Derneği; Budunbilgisi, H. Koşay ve Halkyat Ziya Gökalp tarafından kullanılmıştır.
- (2) Folk-Lore Record, T. II, 1879, 1 S.
- (3) Folk-Lore Journal, T. II, 1884, s. 312.
- (4) Andrew Lang, Custom and Myth, 1884, s. 11.
- (5) Folk-Lore Journal, T. III, 1885, s. 103.
- (6) Sidney Hartland, Folklore, What is it? 1889
- (7) Folk-Lore Society, Handbook, 1913, Londres.
- (8) P. Saintyves, Manuel de Folklore, 1936, s.32.
- (9) Aynı kitap, s. 33.
- (10) Aynı kitap, s. 33.
- (11) Leon Maes, Folklore Moseronnois, s. 9.
- (12) André Varagnac, Definition du Folklore, 1938, Paris, s. 13.
- (13) Sébillot, Revue Anthropologique, 1886, s. 295.
- (14) A. Van Cennep, Manuel de Folklore Français Contemporaine I, 1943, s. 25.
- (15) - 16 - 17) Aynı kitap, s. 23.
- (18) Roger Pinon, Qu'est-ce que le Folklore. Extrait de 'Droit et Liberté', No. 2-3, 1951.
- (19) Aynı kitap.

mahsulleri inceleyen bir bilim olmayıp, medeniyet tarihi ile ilgili araştırmalar yapan bir bilimdir. Şu halde Amerikalı Aurelio'ya göre folklor, tarihi metot kullanılan bir araştırma kolu olmayıp bizzat tarihin kendisidir. Tabiidir ki böyle bir iddianın mevzumuzla hiç bir ilgisi olamaz.

Netice:

Muhtelif milletlere mensup bilginlere göre folklor: Halk tabakalarının maddî ve mânevî kültürlerini tarih, sosyoloji ve psikoloji bakımından inceleyen bir bilimdir.

Bizde folklor:

Bilginlerimiz folkloru çeşitli şekillerde tarif etmektedirler:

1 — Dr. H. Z. Koşay: «Bu bilgi bazan kolay, bazan ise ferdin uzun tabikat görmesiyle elde edilir. Hayvanların tedavisi, dokümacılık gibi, Bu da bir bilgi, beynelmül is-tilâhla söylenecek olursa folklorudur» (20).

2 — K. A. : «Bir milletin halk zümresini teşkil eden zümrenin hars, kültür, san'at, giyim, geçim, dil, edebiyat ve hunu iligileyen diğer hususlar folklor kelimesinin ifade ettiği anlam etrafında toplanır» (21).

3 — Enver Behnan Şapolyo: «Folklor, bir ulusun geçmiş zamanlardaki dirimini ve eski kültür kaynaklarını bize anlatır» (22).

4 — M. Ş. Ülkütaşır: «Folklor, en derli toplu mânasıyla halk şiirlerini, halk gelenek ve görenekleri gibi tamamen fikri ve mânevî tezahürleri kısaca halkın mânevî kültürünü tetkik eden bir bilim şubesidir» (23).

5 — N. P. Boratav: «Maddî kültür sahasında olsun, mânevî kültür sahasında olsun folklor mahsullerinin hususiyeti tamamen maşeri oluşlarıdır» (24).

Bilginlerimizin folklor hakkında ileri sürmüş oldukları yukarıdaki fikir ve kanaatları şu dört temel noktada toplayabiliriz:

- 1) Folklor, medenî memleketlerin halk tabakalarına ait kültür belgelerini inceleyen bir bilimdir.
- 2) Folklor, halk tabakasının maddî ve Yabancı memleketlerde ve bizde —4 mânevî kültür belgelerini inceleyen bir bilimdir.
- 3) Folklor, bir ulusun geçmişteki kültürünü araştıran bir bilimdir.
- 4) Folklor, halkın vicdan ve hafızasında yaşayan mânevî soydan olan kıymetleri araştıran bir bilimdir.

Folklorun yalnız medenî memleketlerin halkına has bir bilim olduğunu ileri süren birinci madde kabul edilemez. Acaba neden aynı folklor kendini iptidai bir topluluğun kültür durumunu tesbit etmekte yetkili görmüyor. Folklorun vazifesi halka ait bazı tezahürleri bulmak değil midir? İptidai veya medenîlik aynı soydan olan belgelerin kıymetini taddil mi ediyor? Bir an için folklorun medenî memleketlere has bir bilim olduğunu kabul edelim. Peki, o zaman iptidai toplulukların ilgili belgelerini tetkik etmek işini hangi bilim üzerine alacak? Eski bir alışkanlığın neticesi olarak etnoğrafya mı? Halbuki etnoğrafya halk kültürünün yalnız maddî belgelerini tesbit eden bilimdir (25). Şu hale göre nasıl olur da etnoğrafya mânevî hususların incelenmesini üzerine alır?

İki numaralı madde ise folklorun sahasını lüzumundan fazla genişletiyor. Böylelikle de etnoğrafyayı içine alarak onun vücuduna imkân bırakmıyor. Fakat etnoğrafyanın varlık ve mevzuu inkâr kabul etmez bir şekilde bellidir. Folkloru geniş mânada alanlar, ister istemez geriliyeceklerdir. Zaten böyle düşünenler bile etnoğrafyayı inkâr edememektedirler (26). Yalnız, birbirlerine mevzu bakımından çok yakın olan bu iki bilim arasındaki hududu ayıramamaktadırlar (27).

Üç numaralı fıkraya göre folklor, yalnız geçmiş zamanlara ait olan kültür belgeleriyle meşgul olacaktır. İngiltere uzun bir zaman bu tarihi görüşü savunduysa da, bugün bu hatâlı yoldan dönmüştür. Kültür tarihi, Arkeoloji, prehistuvar gibi bilimler folkloru lüzumlu olan tarihi materyeli temin etmektedirler.

Kanaatimizce folkloru en güzel dört

- (20) Dr. H. Z. Koşay, Etnoğrafya Of Folklor klavuzu, s. 34.
- (21) Folklor Postası, 1,1, 1944, s. 3.
- (22) E. B. Şapolyo, Folklor, Ü. 11,18, s. 260.
- (23) M. Ş. Ülkütaşır, Folklor ve Etnoğrafyanın konusu, Ülkü.
- (24) N. P. Boratav, Folklor ve Edebiyat, 1.5.
- (25) Musée D'Ethnographie, instructions sommaires pour les collecteurs d'objets ethnographiques, s. 5.
- (26) Roger Pinon, Qu'est-ce que folklore. Ext. de 'Droit et Liberté' No. 2-3, 1951.
- (27) Aynı kitap.

Gelin - Kaynana Oyunu

Yazan: Mustafa KOÇ

Isparta ve çevresinde folklor araştırmaları yaparken, rastladığımız «orijinal» oyunlarından biri de «gelin kaynana» oyunudur.

Genç kızlar tarafından hususi toplantılarda ve düğünlerde oynanır. Kızların içinden gelin, güveyi, kaynana ve komşu kadın olmak üzere, dört kişi ayrılır. Güveyi rolünü alan kız, erkek kıyafetine girer. Kaynana olan da, ihtiyar kadın elbisesi giyer. Bu dört kişi ortaya çıkarlar. Önce:

Oğlan — Ocak başında darı
Sağolsun koca karı
Hükümetten izin var
Bir erkeğe beş karı!

Türküsünü söyler. Beş kadınla evlenmesine razı olan kaynanaya gelini kızar. Öfkeli öfkeli:

Gelin — Bahçedeki çiçekler
Yüklükteki döşekler
Kaynanamdan kıymetli
Ahırdaki eşekler.

Türküsünü okur. Gelinin kendisini «eşek» ten aşağı görmesi kaynayayı kızdırır, o da gelini aleyhinde çekiştirmeye başlar:

Kaynana — Kaleden su akıyor
Bağrımı ateş yakıyor
Şimdi zamane gelini
Sipa gibi yatıyor.

Kavganın ilerlemesini gören komşu kadın, ge-

linin pılısını pirtısını toplayıp, anasının evini boylamasından korkar. Teskin etmek maksadıyla:

Komşu kadın — Dama serdim kıllımlı
Kes kaynana dilini
Sen kesmesen dilini
Kaçırırsın gelini...

der. Gelin bu sefer kaynanasının her nereye varırsa gelin lâfi etmekte olduğunu görerek:

Gelin — Ekdelerin ulafı
Koca karılar bilir lâfi
Her nereye varırsa
Ağzında gelin lâfi

diye, kaynanasından acizlenmek ister. Ama, oğlu gelince anasına dayak atacağını düşünerek ferahlar:

Gelin — Kaynananın domuzu
Dolmaya katar çok tuzu
Şimdi de oğlun gelince
Başına da yersin topuzu...

Salâhiyet elinde olsa, kaynanasını ne yapacağını da şöyle anlatır:

Gelin — Kaynanayı netmeli?
Kaynar kazana atmalı
«Yandım gelin...» dedikçe
Altına odun atmalı...

Her beyitin söylenişinden sonra, kaynana ile gelin karşılıklı oynarlar. Oyun böylece nihayetlenir...

numaralı fıkrâ tarif etmektedir. Evet folklor, halk tabakalarına ait mânevî ve maddî olan bütün kültür belgelerinin koleksiyonudur.

Şimdi de folkloru başka bir şekilde izah etmek isteyen diğer bir görüşü görelim: Bu görüşün sahibi sayın H. Koşay: «Folklor sözü zamanla iki mâna kazandı: İlk önce başlangıçta olduğu gibi halkbilgisi, sonra da halkbilgisi ile uğraşan ilim. Bu sonuncu, netice ve umumî hükümler çıkarır...» (28). Burada folklorun yalnız malzeme toplamakla kalmayıp aynı zamanda topladığı malzemeler arasında münâsebet ve bağlar kurmak suretile bir takım umumî neticeleri aramak zorunda olduğu ifade edilmektedir. Halbuki bu vazife folklorun olmayıp etnoğrafyanın (29). Folklor mânevî belgeler hazinesidir. İşte o kadar.

Etnoloji ise hem etnoğrafyanın hem folklorun ve hem de ilgili diğer bazı bilimlerin elde ettikleri bu kabil malzemeyi kendi usullerini kullanmak suretiyle genel prensip, netice ve kaidelere varmağa çalışır (30). Netice olarak kaydetmek isteriz ki, konuları birbirine çok yakın olan etnoloji, folklor ve etnoğrafyayı yekdiğerine karıştırmamağa mecburuz. Aksi halde araştırmalarda meydana gelecek olan büyük yanlışlardan sakınmağa imkân yoktur. Bunun tek çaresi, ilgili Türk bilgilerinin toplanarak, beynelmîl çalışmaları da göz önü-

(28) H. Z. Koşay, Halkbilgisi elavuzu, s. 12.

(29) Etnoloji hakkında ayrıca bir makale yayınlanacaktır.

(30) Roger. Pinon, Aynı broşür.

Her Ay Bir İktibas

Yurt Dışından Gelen Folklor Kitabı

Yazan: İsmail Habib SEVÜK

Türk edebiyatının ustalarından İSMAİL HABİB SEVÜK'ü 17. 1. 1954 Pazar günü kaybettik. Üstüdan, daha önce «Cumhuriyet» te çıkan folklorla ilgili bir kaç yazısını Dergimize nakletmek müsaadesini almıştık. Bu ay ilk yazısını nesrediyoruz:

Kerkük türkçenin âzeri lehçesi sahasına mensubdur.. Kerküklü Büyük Hafız Molla Mehmed oğlu Bay Sabir kendi diyarının halk şiirlerine merak edip uzun zamandanberi bunları toplamağa koyulmuş. Kırk elli sahifelik broşürler halinde neşretmeğe başladığı eserin birinci kısmı 1951 de Bağdadın yeni Arabiye matbaasında, ikincisi de 1953 te gene Bağdadın Maarif matbaasında basılmış.

«Horyat» a bizim lehçede «horyat» denir. Ezgi ile söylenen uzun bir halk havasının adıdır. Bu horyatlar bizim maniler gibi yedi heceli dört mısralık kıtalardan ibaret. Gene maniler gibi bazan ilk mısra dört veya üç heceli olup ikinci mısran kaftyesini aynen tekrar eder. Allah razı olsun Molla Sabir topladığı Horyatlarda halk lehçesini aynen muhafazaya çok dikkat ederek bu işte Arab harflerile mümkün olanın azami derecesinde muvaffak olmuş. Bu itibarla eseri bizim folk-lorumuz için de bir hazine değeri taşıyor.

Âzeri lehçesinin bizim batı lehçesine anlaşılabilir derecede olanları arkaik mahiyette öyle tatlı bir zevk veriyor ki. Sonra bazı horyatlar, tabii lehçe farklarına rağmen bizde de yaşayıp duruyor. Uzun asırlar vatanın bir cüz'ü olan öyle bir diyar için böyle olması da ne alarak, kat'i tariflere varmağa çalışılmaktadır. Bugün, yukarıda gördüğümüz üzere, her kesin şahsî bir şekilde meydana getirilmiş oldukları değişik anlayışlardan ve bunların muazzam zararlarından korunamamaktayız.

Muazzam yapılacak münakaşalarla en muvafık tarifi bulmak emeliyle aşağıdaki tarifi yapıyoruz: «Folklor, bir ulusun, kavmin veya topluluğunun halk tabakasına ait gelenek, görenek, inamış, âdet, efsane, masal v.s. gibi o topluluğun hafızasında yaşayan mânevî soydan olan kültür belgelerini araştırıp bulan ve bunlar üzerinde hiç bir fikir sistemi kurmadan oldukları gibi tesbit eden bir bilimdir.»

Orhan AYDIN

tabiidir. Hattâ o horyatlar arasında bu gün bizim radyo programlarında bile yer alan türkülere rastlıyoruz:

Esmer bugün ağhyıp
Can egerim daghyıp
Kalem kaşlar üstüne
Siyah yazma baghyıp

Veya:

A! elmanın dördünü
Siv (sev) güzelli merdini
Ahrsav (ahrısan) bir güzel al
Çekme çirkin derdini

O horyatlarla bizim manilerdeki bu benzerlik mevzu bakımından da görülmektedir. Meselâ İstanbul güzelliğini saffetle söyleyen veya İstanbul kızlarının dilberliğini endişeli bir kiskançlıkla hissettiren türkülerimizi horyatlarda da görüyoruz:

İstanbulda yaz güzler
Kışta çayır nergizler
Ceyran göz şahin bahus
Gezer gül yüzlü kızlar

Bizim Anadolu kızlarının iki tasa kaynagından biri Yemendir, oraya giden yavuklular dönmedi; diğeri de İstanbuldur, orada da yavuklu elden gitti. Kerküklü kız da kaşlarını çatıp tasalanır:

İstanbul deniz başı
Yârin çatmalı kaşı

Evet lehçe farkının anlaşılabilir derecede olanlarının tadına doyum yok. Fakat bizim lehçede bulunmayan bir çok lûgatlar, hele bir kaç bir araya gelince, iş çözülmüş bir bilmece halini alıyor. Vaktâ müellif kitabın sonunda bunlar için bir lûgatçe ekliyeceğini vadetmektedir. İyi ama müellif alfabe sırasile bastırıldığı bu horyatlara aid iki broşürde ancak «a» ile «elif» harflerini, yani Arab alfabesinin ilk harfini bitirebildi. Her sahifede cilt dizi olarak sekiz horyat bulunduğundan sayması kolay olduğu için hesabladım. İki broşürdeki horyatların sayısı 776 dır. Bu iki broşür de ancak iki sene arayla basılabildiği

için kitabın sonundaki lûgatçe kim bilir ne zaman kısmet olacak.

Molla Sabir bu horyatları alfabe sırasile dizmiş ama burada tuttuğu sistem kitaların ilk başladığı harftir. Halbuki manzumelerde asıl olan, ilk kelime değil son kelime olan kafiye ve redif olduğu için, bizim bütün divanlar buna göre tertib edilmiş bulunuyor. Bunun faydası divanlarda istenilen gazeli çabucak bulmayı sağlایışından ileri gelir. Horyatlar için de böyle hareket edilmesi çok isabetli olurdu. O zaman kitabda «Apardı bevat meni - Bir zülfü seyyad meni» diye en başa alınan kıtanın, Arab alfabesi icabı, en sona kılması icap eder.

Bu horyatların en başta gelen kıymeti dil için zengin bir hazine oluşudur. Folklor dilinin kelimeleri kâğıd sahifelerinden değil halkın uzviyeti içinden çıkar. Bu yüzden onlarda uzviyetin iç sıcaklığı duyarız. Cinas ki kelime oynudur. Divan şairlerinde cinasların çok kere soğuk düşüşleri onlardaki yapmacıklıktan ileri gelir. Divan şairi cinası dilin tabilliği şeklinde değil, kendi bulunduğu bir hüner halinde önümüze sürüyor. Halbuki halk folklorunda, tam onun ziddine, dil güzelliğine karşı duyulan objektif bir hayranlığın sıcak saffetini görüyoruz. Zaten halk şiirinin anonim oluşu orada feridiliğin her türlü nefsaniliğini sılıp süpürmektedir. Onun iptidailiğinde tabillığın kendi var.

Orada: «Ağam bugün hazinem» diye hüznünlü olduğunu anlatırken: «Gammen dolu hazinem» dediği zaman aynı aynına bu iki kelimeden o kadar apayrı bir mâna / çıkışına hayretli bir saffet sezilir. «Yaramak» la «yarmak» kelimelerinin muzari sigalarından yapılan tam cinasa bakınız: «Dostu kıldı o yarar - Düşmana bil (bel) bağlama - Çiğerrüü (çiğerrini) o yarar». Bu ona dilin kendiliğinden parlayıvermiş bir mucizesi gibi görünürdü. «Yakuteni inci denem - Hüsnün gül saçum sümbül - Dişinnen incidenem». Birincide inci değilim diyor, aynı iki kelime ile ikincide de inciym diyor. Dilin bu büyüüne nasıl hayran olmazsın? «Bin il (yıl) yansam ay demeni - Yılduzlar hep ay olsa - Yârim varken ay demeni». Birincide ay demem aldırış etmem mânasına, ikincide ise belli, kelimeler kendi mânasında.

Halk şairi yalnız dil ve kelime bakımından değil iç muhtevâsı itibarile de kendine göre pek çok çeşidlilik gösterir: «Bulanda» nın «bulunca», «cannen» in «candan»; «siver» in

«sever» demek olduğunu bilerek: «İnsan bulanda yaşın - Cannen siver yoldaşın» diye hikmek yaparken eşlilik hayatının uzadıkça, şarabın zamanla daha kuvvetlenip güzelleşmesi gibi, kıymetleneceği anlatılır. Niyaz ki erkeğin, naz ki kızın hakkıdır, fakat aşkın ihtirası o hale gelir ki naz edecek olan niyaz eden oluveriyor: «Oğlan değilim kızam - Ay değilim yıldızam - Durma sokak başında - Gel içeri yalnızam». Son kelime «yalnızım» mânasına.

Cesaret erkeğin, ürkeklik kızın öyle mi? Evet kız yalnız başına kalırsa öyle ama eşile beraberse artık ikisi bir beden oldukları için yolda giderken önlerine kim çıksa kız da kanı şerbet yerine akıtacak bir cengâver oluverir: Kafiye kelimelerinin «bedenz, gideriz, ideniz» demek olduğunu okuyalım: «İdimiz bir bedanig - Sallanıp yol gidanig - Bizlere yan bahanın - Kann şerbet idanig».

Ah şu feleğin cevri elinden neler çekiyoruz: «Gülele = gülererek», «meni = beni», «yılmak = yıkmak» demek. «Apardı gülele meni - Bir zülfü melek meni - Meni toplar yılmadı - Yıftıl felek meni.»

Ya aşkın kudreti? «Adu kimin ad olmaz - Gamlı göylüm şad olmaz - Kınamayun ahpablar - Sevdaynen inad olmaz». «Kimin» «gibi» demek. Güzeli Bağdadda gör, Kerküke gelince belin bükülün; aşk bu: «Aşık Bağdad büküldü - Derdü Arhamda yüktü - Orda bir güzel gördüm - Burda bilimi büktü».

Ah şark diyarı, dağlık ülke, geri kalmış yerler. Yol yok, evet yol yok, yâri görmek için ne yapmalı? «Elden attı taragın - Ahp yâri soragın - Kuşlardan kanat alag - Gidag yâre göragın».

Liriklik. Halk şiirinin yedişer hecelik dört mısraında lirikliğin en içten gelme, en saf, en tesirli pırıltılarını görüyoruz. Yârdan ayrıldıktan sonraki yaşamın yaşamak olmadığını nasıl anlatıyor, bakınız: «Elde fincan gezdiri - kolda mercan gezdiri - Güzel yârdan ayrılan - Kuru bir can gezdiri». Yâr ne kadar da dilber, ne kadar: «O güzel iyig eğiri - Zülfü yere değiri - Gün özüne bahmagın - Melekler baş eğiri».

Bu kadarcık misâl bile bize «Kerkük horyatları» nın ne kadar cins bir kitab olduğunu göstermeğe yeter. Anayurdada böyle bir eseri tanıtmak imkânını verdiği için kitabını gönderen Molla Sabire candan şükranlarımızı sunarız.

Naldöken Tahtacı

Naldöken'de Kıyafetler

— VII —

Yazan: Rıza YETİŞEN

Eskiden köyün hususi bir giyimi vardı; fakat bugün bu elbiseler, yalnız bayram ve törenlerde genç kızlar tarafından giyilmektedir. Ancak, orijinal, güzel ve kendine has zarafetini kaybetmiş olup, şekil ve renkten ibaret bir ruba haline gelmiştir. Bir müddet sonra hepsinin yok olacağı muhakkaktır. Aşağıdaki üç resim bunları açıkça izah etmektedir.

Resim: 2

a) «Baştan tırnağa kadar donanmış» (2) sözüne uyarak konumuza en baştan başlayalım:

Başta, Terlik dedikleri bir nev'i takke yerler. Bu, bezden yapılmış (bazı ihtiyarların takkeleri biçiminde) ve ön tarafa gelen kısmına kadife, uskuna (veya uskuba) ve daha başka ağır ve renkli (al, yeşil, sarı, mor) kumaşlardan mustatili bir parça dikilmiş bir başlıktır. Bu renkli parçanın üzerine alt taraftan başlanarak, parçanın uzunluğuna altın dizerler. (Bunlar sarı liranın 1/4, 1/5 kıymetinde olan küçük altınlardır). Zenginliğe göre 1 - 5 Koşar (= dizi, sıra) altın takılır; her Koşarda 15 - 20 altın vardır. Altın birinci Koşarın iki yanlarında, yani kulakların hemen önüne gelen ve şakaklara kadar sarkan, çocuk nazarlığını andıran, Dulukçalık (Duluk = yanak) vardır. Üç santim kadarlık bir mercan dizisinin ucuna bir altın takılır; bundan daha kısa ikinci bir mercan dizisinin ucuna daha küçük bir altın takılır; ve

Resim: 1

1 No. lı resim. Kıyafetin eski orijinal ve kendine has zarafetini; 2 No. lı resim: Şekil ve rengini; 3 No. lı resim: Yarın nasıl kaybolup tarihe intikal edeceğinin izlerini kuvvetle göstermektedir.

Bu yazımızda eski orijinal kıyafetleri mümkün olduğu kadar aslına uygun olarak anlatmağa çalışacağız.

Günlük kadın giyimi (1):

ikisi bir araya getirilip koşarların iki yanına iki tane dikilir. Bazan da koşarların ortasına ve en üste bir maşallah altını takarlar. Üstüne örtü örterler; bu, kız veya kadına, hattâ genç ve ihtiyar kadına göre değişir. Kızlar terliğin üstüne yağlık bağlarlar: 70 - 80 cm2 büyüklüğünde ipeklî, ince, parlak ve dört kenarı pullu oyalarla süslenmiş renkli (al, yaşıl, mor, sarı) kumaştan yapılan yağlık, müselle şeklinde değirme katlanıp (eşarp gibi) başa konur, ve uçları boyun altından dolanarak tepede fiyonk şeklinde bağlanır. Yeni evlenmiş ve başı bağlanmamış (3) kadınlar da başlarını bu şekilde bağlarlar. Gençler yağlım kubuk üstlerine gelen yerlerine çiçek sokması (tasmak mânasına) da severler.

Resim: 3

Başı bağlanmış kadınlar (ki bunlar evli veya dul kadınlardır) terliğin üstüne - yağlık yerine - Keten dedikleri bürüncükten yapılmış bir örtü sararlar: Büyüklüğü yağlık kadar olmakla beraber, üçgen şeklinde katlandığı zaman iki ucuna ge'len yere 1,5 metre uzunluğunda ve 20 cm. kadar genişlikte Keten kulağı tabir edilen bir parça ektir. Bu baş örtüsünün de, yağlıkta olduğu gibi, etrafı ve kulağı pullu oyalarla süslüdür. Keten düz beyaz veya krem rengindedir: Büfümçük ve da'ha kıymetli olarak yılan kavı denilen incecik bezden yapılır. Başa sarılması epeyce karışık

bir iştir: Terliğin üstüne, yağlık gibi, sarılır; uzun kalan keten kulağı sarılmazdan evvel çeki denilen, en az iki renkli, dört beş santim genişliğinde (ihtiyarlar beyaz rengi ter-

Resim: 4

cih ederler), yağlık yapılan veya şeer (şeer denilen ince ipeklî bezden bir nev'i sarığı (altınları kapatmayacak şekilde) önden arkaya sarar ve arkada düğümler. Sonra keten kulaklarını, buruşturmadan enlilemesine terlik çevresince bir defa sarık gibi dolar; o suret-

Resim: 5

Aşıklar Aleminde:

Huzûri'nin Köyünü Ziyaret

Yazan: Mehmet GÖKALP

Şair Huzurî'yi, ölümünden evvel ziyaret etmeği çok istemiştim. Sağlığında, Erzurum mütevazı kahvelerinden birinde amcamız oğlu, o ve ben beraber otururken bir kolunu benim omuzuma, birini Süleymanın omuzuna koymuş ve: «Gelecek senenin yaz mevsiminde, bizim Zor köyündeki evin çardağında böylece hazır ve beraber olmalıyız...» Demişti, ben de: «İnşallah, kısmet olursa...» diye cevap vermiştim.

Bu konuşmamızdan üç yıl sonra 1952 yılının Ağustosunda, doğduğum köye gitmiş, orada bir kaç gün kaldıktan sonra, yarım saat ötedeki Huzurî'nin köyü Zor'da, oğlu Galip Fikri Coşkun'a misafir olarak geleceğimi bir «pusula» ile bildirmiştim. Aradan iki gün geçti, üçüncü günün akşamı, yol yapımında çalışan gençlerden Ali Durmaz Huzurî'nin oğlundan bir mektup getirdi: Bu mektupda her gün köyde bulunduğunu ve beni hasretle beklediğini yazıyordu. Mektubu, kendisi Çoruhun kıyısındaki uzun yolu katettikten sonra, yoldaki işçilerden bizim köylü birisini bulmuş ve ona vermişti. Ertesi günü sabah namazını müteakip Çolakoğlu Mustafa adındaki delikanlı ile Zor'a doğru yola çıktık.

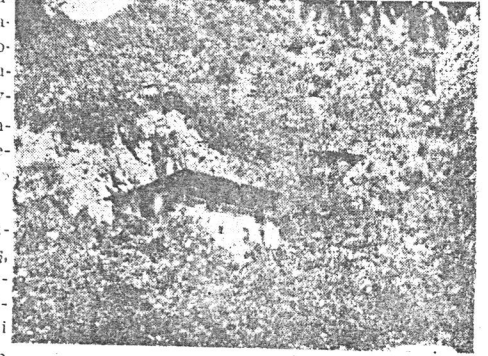
Bizim köy ile Zor köyü arasında hudut teşkil eden Göklühane sırtını aştıktan sonra Huzurî'nin köyü sakin, sessiz ve bütün güzel-

le ki, terliğin yalnız alın üstüne gelen altın dizileri görünür; ve arkada düğümler (düğümler hep fiyonk şeklinde yapılır).

Önden hic saç görülmez: uzun saçların Belik (saç örgüsü) örgüleri arkada ketenin uçları arasından çıkarak ta bele kadar erişir. Beliklerin uçlarına küçük, kırmızı, yaşıl bezler, altınlar takarlar. Saçı çok uzun ve güzel olanlar, beliklerin uçlarına nazarlık takarlar. (Beliklerin ucuna takılan renkli bez parçacıkları bireş süs olmakla beraber, daha ziyade saç örgülerinin bozulmaması içindir).

Günlük baş geyimini bu yazımızda izah etmiş bulunuyoruz, gelecekte yazıda günlük geyime devam ederiz.

Şunu da kısaca arz edeyim ki, yukarıda anlatmaya çalıştığımız başlık normal olanıdır. Bazı hallerde (fakirlik ve keten bağla-

Huzurî'nin evi

liğile karşımıza çıktı.

Köyün civarındaki bayırlar bodur palamut ağaçlarıyla süslüydü. Az ileride kırmızı kiremitli, beyaz sıvalı Zor köyünün şirin yapıları, yeşil meyva ağaçları arasında romantik bir manzara arz ediyordu. Köyün sessizliği ruhumu bir gariplik getirmişti, sanki Huzurî olmaksızın bu köy «ölü» idi, sahipsizdi... Ruhumuza serinlik veren havada bir samimi koku seziyordum...

Kuzey mahallesinin caminin önünden geçtikten sonra ortasından gür bir su akan

manın zorluğu) gibi kadınlar kendilerine göre değişiklik yaparlar. Meselâ: 4 No. 1 resimde genç kız yağlığını terliksiz olarak bağlamıştır (4). 5 No. 1 resimde yaşlı bir kadın keten yerine üslük (= bir nev'i kalın kumaştan, fabrika desenli, yağlık) bağlamış ve çeki'yi onun üstüne sarık gibi çekmiştir.

R. YETİŞEN

- (1) Geymek = Gıymek.
- (2) Don = çamaşır, elbise demektir. Donanmak = Geyinip süslenmek. Don-yunak = çamaşır yıkamak.
- (3) «Baş bağlama» töreninden ileride bahsedeceğiz.
- (4) Terlikle en az bir koşar altın olmak; altınsız terliği başa giymezler.

dat ağaçlarının rehavetne gömülmüş... Evin öntü yemeşli, çimenlik... Bu çimenler üzerinde kahverengi, köyde dokunup, köyde dikilmiş çuha ve pantolon giyen bir ihtiyar oturmuş, zikir yapıyor. İhtiyar ile selâmlaştıktan, sonra: «Galip Fikri Bey nerede?...» diye sorduk. Hendeğin kenarındaki üzüm kütüklerinden birine çıkmış olan nârin yapılı, orta boylu bir genç: «Azıcık sabredin, şimdi görürsünüz» dedi ve elinde iki salkım «turfanda üzüm» olduğu halde kütükten indi. Bize doğru yaklaşan ve gözlerinde, Huzuri'nin gözlerindeki samimî, içli ve hassas mânâyı taşıyan bu genç, köyün öğretmeni ve Huzuri'nin en büyük oğlu Galip Fikri'dir...

Derenin karşısında iki su değirmeni var, onların biraz yukarısında yolun yalnız sağ cenahında Huzuri'nin tarihi evi, . . .

Evin önündeki yeşil (evlek) de, çimenler üzerine oturuyoruz, biraz sonra ehramlar serildi, minderler kondu ve kahveler elimize geldi. Hem Galip Fikri ile konuşuyor, hem de büyük şair Huzuri'nin uzun seneler içinde yaşadığı evini seyrediyordum. Bu ev bana tarihi bir bina gibi heybetli, sakit ve nâsmetli görünüyordu. Biraz sonra yerimizden kalktık, şairin evine doğru ilerlemeğe başladık.

Evin kapısından girerken âni bir heyecan duydum, İstanbulda Topkapı Sarayı Müzesi'ne girerken aynı duyguyu duymuştum, iyi hatırlıyorum. Kapıyı geçince ilk defa ayaklarımızı (avlu) nun toprak zeminine basıyoruz. Sağ tarafımızda iki oda var... Karşıda bir merdiven... Galip Fikri, bize yakın olan odanın kapısını açıyor. «Buyurun... Pederim en çok bu odada vakit geçirirdi...» Bir mâbede girer gibi, hûşu içinde içeri giriyoruz. Yerde halılar var, önümüzdeki kerevetde de halılar serili... İki geniş pencereden sabah güneşi içeriye süzülmuş, duvarda bazı resimler... Resimlerin yanında iki dolap, birisinde kitaplar... Bunlar Galip Fikri'nin. Ötekinde Huzuri'nin kitapları... Duvarda bir baston var. Galip, bastona baktığımızı görünce onu eline aldı: «Bakınız, bu baston aynı zamanda müthiş bir silâhtır...» Dedi ve şaşkın bakışlarımızın altında sapını sağa bükerek çektii, kıvrık kısma bağlı, yirmi beş santimetre boyunda, çelikten, sivri uçlu, toplama meydana çıktı. Huzuri'nin evden çıkarmadığı yegâne silâhi, bu bastonun içindeki sivri çelik parçası imiş... Huzuri, insanları severdi ve onlardan gelecek kötülükle-

ri kursunla, bıçakla değil, (tıg-ı zeban) ile izale ederdi. Zaten kurnaz hasıma değer vermez, kimseden korkmazdı:

**Altına kaplansa tılkı yavrusu
Şecaat kazanıp arslan olur mu?**

Derdî, «Ama bir başka mısraında hasımlar için (Gözün merd aç hasımın olsa karınca..) diye öğütüyor. Zaten o, azametini maddiyattan ziyade mânevîyatta gösterirdi:

**Şöyle müstağrak-ı bahr-ı vahdetiz
Görünür bin sûret bir danemlîden.**

Şair Huzuri'nin, tıg-ı zebanı öyle tesir etmiş ki, hangi köye gitseniz, onun sesinden, şiirinden, hayatından bir şey duyarsınız. Çoruh boylarında onun filozofluğu, onun sohbeti hâkimdir.

Duvardaki resimlere bakıyorum. Bunlardan biri mühim bir resim, Kars'da çekilmiş. Kirzioğlu, şapkası ile, paltosu ve değneğiyle Huzuri'nin resmini çektilmiş. Yanında genç bir mektepli var. Galip Fikri: «Kim bu?...» diye gösteriyor, benimle şakalaşıyordu. Bir de cebinden bir dolma kalem çıkardı: «Bu kalemî pederime hediye etmişsiniz, hep yanında taşırdı, Mehmed Gökçalı' bu kalemle hatırlıyorum» dedi. Diyerek beni bilmeden düşündürüyordu...

Sağdaki dolabın yanındayız. Huzuri'nin eski ve yeni harflerle yazılmış kitaplarını tetkik ediyoruz. En çok rastladığımız vaz kitapları, din kitapları... Huzuri, Güney camlinde uzun müddet vazlar vermişti. Kitapların üzerinde şu isimleri okuyorum: Hadikat-ül Süheda, Müslümanlara Din Kitabı, Miraç, Emaliyet Şerhi, Kıyası Enbiya... Edebiyat kitapları da var, hukuk kitapları da... Türk Ceza Kanunumuz, Asker Alim Halî (1334 tarihli), Kafiyeler Mağribi, Tabiyat Kitabı, Metruke Devri, Edebiyat Dersleri ilâh...

Oğlunun verdiği izanata göre Huzuri'nin en güzel ve değerli kitapları 1934 de evlerle beraber yonmuş. Huzuri kendi kendini yetiştirmişti. Fakat on seneden fazla medrese tahsili görmüştü. Köyün şimalindeki (Şair tekkesi) halen yıkılmış vaziyettedir ki, şair bu medresede ilim talmı etmiştir. Onun böyle kuytu bir köyde olduğuna bakmayın, 350 yi aşan gazelleri, 400 e yakın heceli şiirleri vardır.

Memleketinden memnundu ve onunla iftihar ederdi:

**Çoruh mahsûliuyam, Yusufelînden
Belid Köroğlunun camlı belinden...**

Mutasavvif Halk Şairleri:

Cahidî

Yazan: M. Halit BAYRI

Hususi kütüphanemizdeki yazmalar arasında «Cahidî» adında bir şaire ait küçük bir divan vardır. İçinde yüz kadar manzume bulunan bu divanın sahibi Cahidî, Halvetî tarikati şubelerinden birinin kurucusu olup, asıl adı Ahmet ve kendisi Edirnelidir. Doğum yeri bilindiği halde Cahidî'nin doğum tarihini tesbit etmek mümkün olamamıştır. Bunun gibi ailesi ve babası hakkında da mevcut kaynaklarda her hangi bir kayda tesadüf edilememiştir.

Cahidî, Halvetiye şeyhlerinden olup 1742 (H. 1115) tarihinde İstanbul'a gelerek İğrikapı dışında Ahmet Paşa tekkesinde posta oturan ve 1751 (H. 1164) senesinde vefat eden Edirneli Şeyh Mehmet Cemaleddinden feyz almıştır (Tomar-ı Tark-ı Allye: Üçüncü Kitap, S. 110). Merhum Sadettin Nüzhet Ergun, Avansaraylı Hüseyin Efendinin «Termüce-tül-Meşayih» adlı eserine dayanarak, şairin Bosnalı Şeyh Hasan Kaimi tarafından irşad edilmiş olduğunu iddia etmektedir (Türk Şairleri: C. 2, S. 894).

Bursalı Mehmed Tahir merhum, Cahidî'nin ahval-i sülûk-ü tarikate dair «Kitab-ün-Nişa» adında bir eseri ve ayrıca müretteb divanı bulunduğunu ve her ikisinin de basılmamış olduğunu söylemektedir (Osmanlı Müellifleri: C. I, S. 53). Sadettin Nüzhet ise: «Cahidî divanının yegâne görebildiğim nüshası Eyüpte Hasan Hüsnü Paşa kütüphanesinde (No. 796), Memî Can divanı ile bir arada yazılmış bulunan bu eserin baş tarafında — Hâzâ risaleti esrar-ül-ârifin Şeyh Cahidî rahmetallah-ü aleyh — kaydı da görülmüyor, kütüphane kapalı olduğu için bu divan hakkında tafsilât veremeyeceğim» demektedir (Türk Şairleri: C. 2, S. 894).

Biz Cahidî'nin «Kitab-ün-Nişa» sına rasıyamadığımız gibi, Eyüpteki Hasan Hüsnü Paşa kütüphanesindeki divanını incelemek fırsatını da bulamadık. Bu cihetle, elimizdeki küçük divanıyla Cahidî'nin Hasan Hüsnü Paşa kütüphanesindeki divanı arasında fark olup olmadığını bilmiyoruz. Yalnız, bizdeki diva-

nına dayanarak diyebiliriz ki, Cahidî, Yunus Emre'nin izinden yürüten, şiirlerinde onu rehber tanıyan mutasavvif halk şairlerindedir. Bununla beraber Cahidî hiç bir zaman ve hiç bir suretle bir edebiyat ve san'at adamı olmak arzu ve hevesine kapılmamış, daima bir tarikat ve tasavvuf adamı, bir şeyh, bir mürid olarak kalmıştır. Onun şiir söylemekten maksadı, ortaya bir san'at eseri koymak ve onunla öğrenmek değil, etrafında toplananları uyandırmak ve aydınlatmak, gaflete dalmış, doğru yoldan ayrılmış olanları saptıkları çıkmazdan, daldıkları karanlıktan, düştükleri uçurumdan kurtarmak, nefse uymamayı, hayata tapmamayı, mal ve para kaygısına kapılmamayı, Hakkın emrine boyun eğmeyi telkin etmektir.

Bir tekke şeyhi, bir mürid-i olduğunu pek tabii olarak unutmıyan Cahidî, dervişlerinden Allah fikrini daima kalpte saklamayı, Hak'dan başka hiç kimseden bir şey beklemeyi, hasedi, kinî, rıyayı bırakmayı, dünyada elde edilen kazancın ne kadar büyük değeri olursa olsun geçici olduğunu bilerek bunlara güvenmemeyi, gönül kırmamayı, anaya, babaya saygı göstermeyi ve nihayet bir müridside bağlanmayı istemiş ve onlara heyecanlı:

**Gayrıyı unut an yüce Allahı
Eğer son nefeste iman dîlersen
Enir-i Hak böyledir inan billâhi
Kur'an'a bak eğer bürhan dîlersen**

**Fânî mal ve mülke benimdir diyen
Hâline nazar kul gafletten uyan
Menzilî uzaktır erilmeyen jayan
Bin aşkın atına ferdaya bakma**

**Ey talib murada ermek dîlersen
Gönül yıkma benden sana nasihat
Cennet ve dîdarı görmek dîlersen
Gönül yıkma benden sana nasihat**

diye haykırmayı vazife bilmiştir.

Cahidî'nin şiirleri, sade olduğu kadar da

876
Araştırmalar:

Bir Destan ve Bir Ağıt

Derliyen: Adnan TOKAY

Hemşinli 48 yaşındaki Ahmet İnce'den derlediğim bir kaç destan ve ağıdı aşağıda yazıyorum, Senelerce Hemşin yayla dağlarında gezen Gudumlu oğlu Harun adındaki eskiyanın yakalandıktan sonra mabusanede yazdığı ve okuduğu bir destan:

Bir destan yazayım aktan karadan
Dosta kalsın düşman çıksın aradan
Yardımcımız olsun bizi yaradan
Üç günlük dünyada çekerim cefa.

Ettiğimiz nedir bilindik âsi
Biz mi kurduk eşkiyalık binası
Gider mi su ile kudret kinası
Kırılmış şîşeye olur mu çare.

Evrakımız gitti Rize saraya
Hükümet yangıdır şimdi paraya
Abukat tutmuşam koydum araya
Kapadım zindanda ona yanarım.

Yalnız dağlarda nasıl gezerdim,
Yağmurlu günlerde candan bezerdim
Sahnan yaprakattan hile sezerdim,
Kapadım zindana ona yanarım.

Ben derim derdini kâtip de yazar
Çok söyletme kâtip yaranız azar
Dost ile düşmanın kuyumu kazar
Dertlilere derman versin yaratan.

samimi mahsullerdir. İnandıklarına başkalarını da inandırmak amacını güden şair, ne vezne, ne de kafiyeyle ehemmiyet ve değer vermeksizin düşüncülerini külfetsiz, hattâ basit bir edâ ile ifade etmeyi tercih etmiştir. Onun için birdenbire göz kamaştırmıyan, fakat üzerinde duruldukcâ güzelliği ve sıcaklığı sezilen şiirlerinde Cahidi'yi tanımak ve onun içinde bir umman gibi çağıldayan aşkın hummalı sesini dinlemek isteyenlerin mutlaka sabırlı ve ısrarlı bir mesaiye katlanmaları zaruridir.

Cahidi, 1659 (H. 1070) tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Kılıdülbahirdedir (Osmanlı Müellifleri: C. I, S. 53). Anlaşıyor ki şair, onyedinci asır mutasavviflerindendir. Bugüne kadar adını anmamak ve tasavvufî halk edebiyatımızın tarihinde yer vermemek suretiyle kendisine karşı gösterdiğimiz ihmal ve kayıtsızlıktan dolayı acı duymamak her halde imkânsız olsa gerektir.

Düştüm bir denize derindir derin
İçerim yanıyor dışarım serin
Mevlâm göstermesin benden beterin
Dertlilere derman versin yaratan.

Kardeşlerim bütün hasım oldular
Yüz elli pangonot benden aldılar
Uğradım zaraya ne kâr buldular
Ben gibi yetimlik ikbâlî olamaz.

Gudumlu oğlu Harun eşkiya çıktı
Evide bir olanın ocağı yaktı
Beş altı kişiye parmağın dıktı
Pu..luktan vuruldum ona yanarım.

Abdinin Aliyi ne için vurdum
Onların hışımından Allahdan buldum
Yol üstüne konuştuguma vurdum
Pu..luktan vuruldum ona yanarım.

Mesemlit deresi bir ince dere
Harunu sorarsan kaşları kara
Atıldı tüfekler serlilik yere
Pu..luktan vuruldum ona yanarım.

Hemşinin Çinsuva köyünden Mustafa ile kardeşinin karısı Hatice gelin, bir kiş günü ramazanlık almak için bir buçuk günlük yoldan Pazar kazasına gelirler. Dönüşte dağda kar fırtınasına tutulurlar. Tipinin şiddetinden kar altında kahrılar. Ertesi günü köy halkı bunların peşi sıra giderken cesetlerini kar altında bulurlar bir sala bağlayıp köye getirirler. Bu ağıt Hatice ile kocasının ağabeyi Mustafa üzerine yazılmıştır:

Çarşıdan yürüdüm hesabı gördüm
Gelen var mıdır diye millete sordum
Göz kuyamethni yollarda gördüm
Gençlikten olurum ona yanarım.

Tepan bulayımı vatanım gördüm
Bir akşam orada misafir durdum
Arzuladım kaktım eve yürüdüm
Sağ eve gitmeğe nasip değildi.

Virâne üskütte kar yağmış dolmuş
Gelinin çehresi sararmış solmuş
Kaldı bir saatimiz vadeler dolmuş
Anamı görmeye nasip değildi.

Gelin yorulmuşun biraz iz vursan
Belki duyururdun köye bağarsan

Acı Kaybın Arkasından:

Dr. Suat Baydur Hoca

277
Yazan: İsmet Zeki EYÜBOĞLU

Yaşarken kasidesini yazmadığım bir kimşenin ölünce mersiyesini düzenlemek insanı en amansız yerinden vuruyor. Dr. Suat Baydur'un toprak olmağa yüzüttüğü bugünlerde gerçek değeri üzerinde düşünmek yaşamaya elverişli yönünü belirtmektir samyorum. İnsanlar için en büyük ölüm organizmanın faaliyetten kesilmesi değil, bence unutulup girmesidir. Fakat Dr. Suat Baydur bu çeşit kimselerden değildi. Çünkü onun varlığı yalnız organik yönüne inhisar etmiyordu. Onun zihinlerimizde adını yerleştiren yönü bilgiliği olmuştur.

Evet Dr. Suat Baydur hem hocamız hem de en yakın düşünce öncümüzü. Alman, Lâtin ve Grek dilleri üzerindeki geniş ve sistemli bilgisi, riya tanımaz karakteri, sağlam disiplini, ilmi ciddiyeti onu her bakımdan müstesna bir kişi yapıyordu.

Bütün çalışmaları Türk dili üzerinde toplanmıştı. Türkçenin dünya dilleri arasında kaynak bakımından mustakillğine, ifade yönünden akıcılığına, mefhumları ihtiva etme dolayısıyla ihmale uğradığına, fiil kökleri yüzünden zenginliğine, halk bilgisi alanındaki çeşitlilik ve inceliğine, motif bolluğuna dil tarihi alanındaki eskiliğine inanmıştı. Onca Türk dili dünyasının fiil bakımından en zengin bir dili idi; kabahat onu zamanın akışına uyarak bir yana atanlarda olmuştur. Hidelberg Üniversitesinde Alman, Lâtin ve Grek dillerini iyice öğrenip Antikite kültürünü benimzedikten sonra Türkiye'ye gelince ikinci bir işle

Mustafaya boğuldu bir haber versen
Gençlikden olurum ona yanarım.

İnelim pugardan bir su içelim
Gelin eylenmeyip haydi geçelim
Vâdemiz yettiği nasıl kaçalım
Gençlikden olurum ona yanarım.

İnelim pugara serin su akar
Gelin imdat diye yollara bakar
Gözlerimin yaşı kar gibi akar
Dünyadan vaz geçtim ona yanarım.

SÖZLÜK: Yangular — Rüsvet. Abukat — Avukat. Yalanız — Yalnız. Zara — Zarar. Mesemlit — Bir dere ismi. Tepan — Bir köy ismi. Üsküt — Bir dağ ismi. Puğar — Pınar.

karşılaşmıştı. Türk dili ve Türk halk bilgisi onun çalışma gücü bu noktada toplanmıştı. Bugün «Romancium» veya «Neolatin» dilleri denen italyanca, fransızca, ispanyolca, romance v.s. hep lâtinceden türemişti. Onların kaynağı eski lâtin dili idi. Lâtincenin dışında bir Fransız veya İtalyan dili düşünemezdi.

Bunun yanı başında bir de grekçe vardı. Avrupa bağlı bulunduğu ilkeçağ kültürü dolayısıyla eski Yunandan yalnız medeniyet değil, yığınlarla kelime de almıştı. Bilhassa İslav dilleri grekçeden ayrı bir varlık göstermiyor. Gerçi bu dillerin de kendilerine göre kaynakları, özellikleri vardır. Fakat bağlı buldukları din ve kilise anlayışı dolayısıyla eski grekçeden sayılmıyacak kadar çok şeyler almıştı.

Öteki Avrupa dillerindeki grekçe sözleri saymağa lüzum bile yoktur. Bugün Avrupa dillerindeki ilim sözleri hemen hemen hep grekçe ve lâtinedir. Meselâ Biologie, philosophie, mathematique, Geometri, Aritmetik Ethik, Physik, Geographie hep eski grekçeden alınmıştır. Tıpta kullanılan bütün terimler grekçe ve lâtinedir.

Bunlardan da açıkça anlaşılıyor ki bugünün Avrupa kültürü eski Lâtin - Grek medeniyetinin bir devamından başka bir şey değildi. İşte Dr. Suat Baydur Avrupa dillerinin bu durumu gözönünde bulundurarak türkçeyi incelemek istemiştir. Avrupa dilleri Grek - Lâtin gibi iki kaynaktan geliyordu. Bu kaynak devamlı bir medeniyetin anası olmuştur. Türkçenin ise kaynağı gene kendi idi fakat dört yönden tesir altında kalmıştır.

a) İran dili. Edebiyat alanında türkçeye en fazla kelime veren bir dildir.

b) Arab dili. İlim bakımından dilimize tesir etmiş, bir çok kelimeleri temsil ettikleri bütün mefhumlarla, iştikaklarla türkçeye vermiştir.

c) Avrupa dilleri. Fransızca, italyanca, ingilizce, almanca gibi edebiyat, gemicilik - denizcilik, felsefe, teknik alanlarında dilimize tesir eden diller. Bu üçüncü grubun tesiri Batı medeniyetine yöneldiğimiz Tanzimatla başladı.

d) Türkçenin kendi öz kaynağı ki bu daha çok halk arasında yaşamakta olan söz-

İran Şahı'nın Oğlu

Derliyen: Mustafa UZ

(Anlatan: Kara İsmail Uz; Nereli olduğu: Kadırlılı; Nerede anlattığı: Kadırlı'de; Yaşı: 54.)

Eski zamanlarda bir İran şahının oğlu ile Türkistan şahının kızı, birbirlerine rüyalarında aşık olmuşlar ve birbirlerinin elinden aşk şarabı içmişler.

Oğlan, kızın aşkına düşerek sararıp solmaya başlamış. Babası oğlunun derdini anlamak için merak etmiş, bir türlü çaresini bulamamış. Sonra oğlunun arkadaşlarına:

— Oğlumun bir merağı var, bu merağını anlayana büyük bahış var, demiş. Bir gün arkadaşları, çocukla ava gitmişler ve derdini

leri teşkil etmektedir.

Türkçe, Arab ve İran dillerinden ancak müslümanlığın doğuşundan sonra müteessir olmuştur. Bu durum karşısında yapılacak iş metodlu bir şekilde çalışmak türkçeyi kendi öz kaynağından alıp günümüze kadar incelemektir. Bunu, Batı dillerinin, bilhassa Romansium dillerinin ilmi metodlarına dayanarak Suad Baydur yapmak istemiştir. Ona göre türkçeyi yeniden öğrenmek gerekiyordu. Metodu bir kelime üzerinde bugünden başlayıp geriye kaynağa doğru gitmek, alınan yerli veya yabancı sözleri analiz ederek köklerini bulmaktır. Bu sayede hür «TÜRK DİLİ ETİMOLOJİSİ SÖZLÜĞÜ»nü hazırlamak mümkün olabilecekti. Bilhassa son zamanlarda bunun üzerinde duruyordu.

Edebiyat Fakültesinde Prof. Dr. Macit Gökberk hocamızla elbirliği yapmış Türk Felsefe terimleri üzerinde çalışıyordu.

Verdiği Lâtin Edebiyatı tarihi derslerinde de gene aynı metodu kullanıp Grek - Lâtin filolojisini inceliyor kelimelerin çeşitli muasırlarının kaynaklarını gösteriyordu.

Türkçeye karşı büyük bir sevgisi vardı. Onun üzerinde çalışmaktan büyük bir haz duyduğu için «Derleme Dergisi»ni yeniden gözden geçiriyor, büyük bir «Türkçe Sözlük» hazırlıyordu. Hattâ «Derleme»nin ilk üç cildindeki bütün kelimeler fişlenmişti. Bunlar her yıl kaldi, ondan cillere kalan en büyük miras a'alicez dil metodu olmuştur.

Toprağın da gayretlerin gibi bol olsun hocam.

anlamak için:

— Arkadaş, senin ne merağın varsa bize söyle, biz de ortak olalım, demişler. Oğlan da demiş ki:

— Arkadaşlar rüyamda, Türkistan şahının kızıyla birbirimizin elinden aşk şarabı içtik.

— Sen bu kızı hiç gördün mü, veyahut bilir misin, diye sormuşlar.

Çocuk:

— Bilmiyorum ama, kızın hayâli gözümün önünde, bugün görsem tanırım. Eğer babam bu kızı bana alırsa, benim derdimin dermanı bulunmuş olur, demiş.

Arkadaşları çocuğun bu derdini babasına söylemişler. Babasının Türkistan Şahıyla arası gergin olduğu için:

— Oğlum bu kızı sen alma, çünkü, aramızın ne derece gergin olduğunu bilirsin. Bize kızını vermek şurda dursun, vatanımızı elimizden alıcı. Bu kızdan vağgeç te, hangi padişahın kızını istersen alayım, demiş.

Oğlan da babasının sözüne kat'iyen razı olmamış ve:

— Ya ölürüm, ya alırım demiş. Babası:

— Madem ki sözümlü tutmuyorsun, canın cehenneme, yüzüne Azrail baksın diyerek oğlunu evinden kovmuş.

Oğlan bir gece atına binip Türkistanın yolunu tutmuş ve uzun bir yolculuktan sonra Türkistan'a vasil olmuş. Lâkin kızı bir türlü görememiş. Meğerse kız ünlü bir doktormuş. Kız da oğlan gibi sararıp solmuş.

Kızın kapısında, Osman Çavuş namında bir uşağı varmış. Oğlan Osman çavuşla arkadaş olmuş meseleyi ona anlatmış. Osman Çavuş ta:

— Arkadaş, bu kızı başka türlü göremezsin. Bir yerinde yaran filân olur da, tedavi bahanesiyle görebilirden görürsün demiş. Oğlan bu söz üzerine atına binip şehrin dışına çıkmış ve bir yol üzerinde üç dört yerine bıçak vurarak oraya yatmış. O yoldan geçen yolcular, başına gelip, halini sormuşlar. Çocuk onlara:

— Ben bir garibim, haramiler beni burada bıçaklayıp soydular. Ne olur beni başınız gözünüz hayrına, bir doktora düşürün, diye yalvarıyor. Yolcular da:

— Madem garipmiş, bunu Şahın kızına götürürelim, o kız buna hayrına bakar.

Oğlanı alıp, kızın yanına getiriyorlar. Kız bakıyor ki, rüyasında aşık olduğu oğlan. Hemen oğlanı yanına alıp yarasını sarıyor ve:

— Sen nerden geliyorsun, kimin nesisin, diye soruyor. Oğlan da:

— Beni bilmiyorum musun, rüyamızda birbirimize aşık olmadık mı? Ben bu yaraları seni görmek için kendi elimle yaptım, diyor. Bundan sonra da hüküm senindir, ne yaparsan yap, diyor. Kız da:

ÇUKUROVADAN
Tekerlemeler

— I —

Üşüdüm dondum soğuktan
Bir karı çıktı koguktan
Karıyı Allah götürmüş
Yerine gelin getirmiş.
Gelin katik toplamaş
Püsü burnun batırmaş
Püsü burnun kesile
Minareye asıla
Minarenin kildi
Dağı daşı büdüdü
Ordan gelen kimidi?
Emmim oğlu musa idi
Elleri kolları kısa idi.

— II —

Tar tar tamaşa
O kimdir Ahmet paşa
Ahmet paşanın atları
Kiril kiril kişiyor
Ney deyin kişiyor?
Yem deyin kişiyor
Yemi nerden almah?
Saticıdan almah
Hangi taya vermeli
Arap taya vermeli
Arap tayın üstünde
İki bübil oynuyor
Birini vurdum düşürdüm
Bana kannısı diyorlar
Getir kannı içeyim
Kayseriye kaçayım
Kayserinin kildi
Ordan gelen kim idi
Emmim oğlu musa idi
Elleri kolları kısa idi.

Derleyen: Mehmet BOZDOĞAN

— Senin İran Şahının oğlu olduğunu babam bilirse seni derhal öldürür, tabii sen ölürsen, ben de ölürüm. Başka çaremiz yok, ancak burdan kaçalım, diyor. Kız bir gece, pahada ağır, batmanda yeği ne kadar malları varsa heybelere doldurup, birer ata binerek kaçıyorlar. Üç beş gün gittikten sonra oğlan diyor ki:

— Ben babamın yanına seni eiletemem. Çünkü, babamdan dargın geldim. Kız, oğlanın bu sözü üzerine:

— Öyle ise biz de Ali Osmanlı devletine gidip bir makam iştiyelim; orada yaşarız diyor. Uzun bir yolculuktan sonra İstanbula varıyorlar. Bir hana inip üç beş gün kaldıktan sonra oğlan diyor ki:

— Ben padişahın yanına varıp bir yer istiyeyim. Kız da:

— Sen gitme, ben gideyim, diyor. Oğlan, kızın hatırını kırmayıp:

— Biz yedi senedir hasretlik çektik, bundan bize belki bir belâ gelir, diyor. Fakat kız, Allaha sığınarak padişahın huzuruna çıkıyor.

Padişah yetmişbeş seksen yaşlarında bir ihtiyarmış. Padişah kızı görüşün ağzının suyunu tutamayıp kızı kiravuzlanıyor. Kız buna bir türlü çare bulamayıp çok rica eyliyor. Padişah hiç insaf etmeyip:

— Ya ölürüm, ya seni alırım, diyor. Kız da, padişaha iki beyit türkü söylüyeyim hiç insaf etmez mi diyerek türküyü başlıyor:

Kız:

Anamı babamı terk ettik geldik
Bir hane ver şahım eğlenek burda
Şah verişli derler şamına geldik
Bir hane ver şahım eğlenek burda.

Padişah:

Sabah olur orduları gurdururum
Tacımı giyip te hökmümü yetir
Hane istiyorsan, köşküme otur
Gözüm gördü gönlüm geçmez bey kızı.

Kız:

Şahlar bayrağını tahtına açar
Baba da evlâda kemlik mi saçar
Bir yığdım var da yoluma bakar
Bir hane ver şahım eğlenek burda.

Padişah:

Sabah olur orduları gurdururum
Kurdurur da dar kemendi gerdırırım
Senin yığdını tutar öldürürüm
Gözüm gördü gönlüm geçmez bey kızı.

Kız:

Şahlar bayrağını tahtına gurur
Bir cevap söylesem el beni kumar
Şahın yuvasına karga mı konar
Karga kadar hökmün yok imiş şahım.
Padişah bakıyor ki kız berbat edip gidi-
yor. Padişah bir kurnazlık düşünerek:

— Kızım ben seni sınıyorum, sana bir
hane verelim ve düğününü yapalım, diyor.
Düğün kuruluyor. Düğün çahnmakta ol-
sun biz gelelim padişaha.

Padişah o civarda ne kadar hoca varsa
topluyor ve:

— Bu kızla bu oğlanı kim ayırırsa, onu
yanıma sadrazam olarak alacağım ve bir
dünyalık saltanat vereceğim, diyor.

Toplanan hocalardan hiç birisi razı ol-
muyor ve içlerinde bulunan, dinde züğürt,
imanda piyadenin birisi:

— Bana vaad ettiğini verersen, ben oğlanı
daşa kestirir, kızın da durduğu evin kapısını,
penceresini daşa kestirir birbirlerini gös-
termem, diyor.

Düğün bitip gerdek gecesi oluyor. Padi-
şah hocaya diyor ki:

— Haydi, marifetini göster! Hoca, bütün
kâfirliğini ve sihirbazlığını kullanarak işine
başlıyor. O zaman oğlanı gerdeğe koyveriyor-
lar. Kızın durduğu evin merdiveni mermer
taştanmış. Oğlan merdiven taşının üstüne
ayağın basmış, taş oğlanı ayağından yakalı-
yor ve çabalyorsa da bir türlü kurtaramıyor.
Bu anda mermer taş da vücuduna doğru yük-
seliyor. Kız oğlanın feryadına koşmak için
kapıya varıyor ki; kapı mermer taş olmuş.
Hiç bir çıkacak yer yok. Kız orda ağlıyor,
oğlan orda. Oğlan ağhyarak o anda türkiye
başlıyor.

Oğlan:

Ne karanlık şu gecenin ışığı
Ayağımdan tuttu, merdivenin eşliği
El uzadıp sallamadım beşliği
Hakkın vardır helâl eyle bey kızı.

Kız:

Yedi yıldır bir meyvecik bitirdim
Bitirdim de gölgesinde oturdum
El uzadıp kolumda mı yatırdım
Hakkın nedir helâl edem bey oğlu.

Oğlan:

Anam babam hayıl hayıl gözümle
Ezrail baksın dedi yüzüne
Mermer taşı çıktı geldi dizime
Dizim tutmaz, varamıyom bey kızı.

Kız:

Açıl kapu, açıl, ben de varayım
Yarın tülbesine yüzüm süreyim
Dostum öldü ise ben de öleyim
Senden geri kalır sanma bey oğlu.

Oğlan:

Kadir mevlâm yolumuzu şaşırdı
Şaşırda da İstanbula düşürdü
Mermer taşı ince belli deşirdi
Gözümün güheri düştü bey kızı.

Kız:

El altında demir kapı açılmaz
Can tathîr tatlı candan geçilmez
Aşkın şarabı da zehir içilmez
Dört yanım taş, varamıyom bey oğlu.

Oğlan:

Ak göğsümde acel aş bîşiyor
Gazel oldu yapraklarını düşüyor
Mermer taşı dalomuzdan aşiyor
Ölüyorum ağlasana bey kızı.

Kız:

Bey oğlu, bey kızyıdık, geldik buraya
Yeni düştük kurtulunuz belâya
Yalvaralım Allah düşsün araya
Sıkışamı dardan ahr bey oğlu.

o anda kızınan kendini görüştüren Os-
man Çavuşun hayâli oğlanın gözünün önüne
geliyor.

Oğlan:

Osman Çavuş der de bizden geçtiler
Sağlığında serbetlimi içtiler
Kefenlimi mermer taştan bittiler
İşte öldüm ağlasana bey kızı.

Kız oğlanın öldüğünü anlayışın, feryat
edip saçlarını yolup Allaha, «Sen gurtar» de-
yip bağırmağa başlıyor. O anda bir atlı yalın
kılıç geliyor. O da Hızır imiş. Derhal kılıcı
çekip kızın kapusunu açıyor. Kız da: «Ya Hi-
zir mısın, nerden geldin?» deyip, ayaklarına
kapanıyor ve «Beni kurtardın yigidimi de
kurtar, diye Hızıra yalvarıyor. Hızır, bakıyor
ki; mermer taşında oğlanın parmakları bit-
miş, tırnakları bitmek üzere. Hızır kılıcını
mermer taşına vurarak, oğlanı kurtarıyor ve:

— Muska yapan hoca ile ihtiyar padişah
ve hasimleriniz kayıp olacaktı, siz de bura-
ya padişah olacaksınız deyip kayboluyor.

Sabah oluşun millet bakıyor ki; padişah
da hoca da kaybolmuş. Milletin ileri gelenleri:
«Bu çocuk temiz bir ailenin evladı» diyerek,
oğlanı tahta oturtuyorlar ve «Hakkını tazele-
yerek yeniden birleştiriyorlar.

T.C.

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf hesapları 1954 ikramiye miktarı

1.500.000 LİRADIR

BU ZENGİN PLANDA

Evler, apartman daireleri, traktörler ve ayrıca
dolgun para ikramiyeleri bulunmaktadır.

İştirak şartlarını öğrenmek için 460 Şube
ve Ajansımız emrinize âmadedir.

Sadi Yaver ATAMAN

Memleket Havaları

ESNAF TÜRKÜLERİ

çıkı.

32 Esnaf türküsül notaları ve güftelerile

Bir Lira

Dergimize toptan ve perakende sipariş verilir. Ayrıca (Sadi Yaver
Ataman, Çapa, Akkoynulu Sk.. No. 39 dan temin edilir.)

Senelik abonesi
300, altı aylık
abonesi 150
kurustur.
Yurd dışı senelik
abone 2 dolardır.

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Adres değıstirme-
ler hiçbir şart ve
ücrete tabii
değıldir.
Basılmayan yazılar
talep vukuunda
iade edilir.

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17 - İstanbul

Dizgi ve Basım: ERİCİLL MATBAASI